

КОРУТУНДУ

Муканбаев Касымбек Муканбаевич, медицина илимдеринин доктору, И.К Ахунбаев атындагы Кыргыз мамлекеттик медициналык академиясынын жана Б.Н Ельцин атындагы Кыргыз-Россия Славян университетинин диссертациялык кеңешинин Д 14.23.678 эксперти, Кутболсун уулу Уланбекдин «Урук безинин коштондусундагы кистоздук өзгөрүүлөрдү дарылоодогу тактикалык ыкмалар жана фертилдүүлүктүн бузулушун баалоо» деген темадагы 14.01.23-урология адистиги боюнча медицина илимдеринин кандидаты окумуштуулук даражасын изденүү үчүн диссертациялык ишин карап чыгып, төмөндөгүдөй чечим чыгарды:

1. Диссертациялык кеңешке диссертацияларды коргоого кабыл алуу укугу берилген адистикке иштин дал келиши:

Кутболсун уулу Уланбектин сунуштаган илимий эмгеги төмөнкүдөй жыйынтык чыгарууга мүмкүндүк берет.

Илимий иштин актуалдуулугу шексиз, себеби ал эркектердин урук безинин коштондусунун кистоздук ооруларын диагностикалоого жана дарылоого багытталган. Бул эмгек бейтаптардын жашоо сапатын жогорулатууга, ошондой эле эпидидимистин кистоздук оорусу менен ооруган бейтаптар үчүн автор тарабынан иштелип чыккан айкалыштырган дарылоо ыкмасын жана алгоритмин сунуштайт. Бул тактика, анын кемчиликтери менен, акыркы 10 жылдагы ретроспективдүү талдоо аркылуу аныкталган. Илимий иште 14.01.23 – урология адистигинин паспортуна толугу менен жооп берүүчү изилдөөлөр жүргүзүлгөн.

2. Илимий иштин максаты. Урук безинин коштондусунун кистоздук өзгөрүүсү менен жабыркаган бейтаптарды дарылоо боюнча тактикалык ыкманы иштеп чыгуу аркылуу эркектердин репродуктивдүү касиетин сактап калуу жана калыбына келтирүү.

Диссертацияда коюлган изилдөө максаты төмөндөгү милдеттерди аткаруу менен жетишилген:

1. Урук безинин коштондусунун кистоздук өзгөрүүсү менен жабыркаган бейтаптарга стационар шартында өткөрүлүүчү консервативдик жана хирургиялык дарылоо иштерине салыштырма анализ өткөрүү жана тактикалык ыкмалардын натыйжалуулугун баалоо.

2. Бейтаптардын урук безинин коштондусунда орун алган шишиктин курамындагы интерлейкин-6 жана шишик некроз фактору-альфанын курамын изилдөө жана аларды оорунун кайталануу коркунучунун прогностикалык фактору катары аныктоо.

2. Хирургиялык дарылоонун стандарттуу методдоруна салыштыруу иретинде урук безинин коштондусундагы кистоздук өзгөрүүлөр менен жабыркашкан бейтаптардын тукум жаратуучу касиети боюнча иштелип чыккан комбинацияланган методдун таасирин жана клиникалык натыйжалуулугун баалоо.

Автор 116 эркек адамдан турган клиникалык материалды колдонуп, урук безинин коштондусунун кистоздук оорусуна байланыштуу изилдөөлөрдүн натыйжаларын сунуштайт. Изилдөө иштеринин предмети – урук безинин коштондусунун кистоздук оорулары менен жабыркашкан бейтаптарды комплекстүү дарылоонун клиникалык натыйжалуулугун салттуу ыкмалар менен салыштырмалуу аспектиде баалоо жана аныктоо.

Диссертациянын изилдөө объектиси: 2014-2024 ж.ж чейинки учурда урук безинин/бездеринин коштондусунун кистоздук өзгөрүүлөрү менен жабыркаган репродуктивдүү курактагы (18-55 жаш) эркектер аталган изилдөө иштерине объект катары киргизилген. Тандалган жана колдонулган изилдөө методдору диссертациянын коюлган максаттарына ылайыктуу болуп, иш адистикке коюлган талаптарга жооп берет: 01.14.23 – урология.

3. Диссертациялык теманын актуалдуулугу. Илимий иш урук безинин коштондусунун кистоздук оорулары менен жабыркаган бейтаптарды дарылоонун актуалдуу темасына арналган. Бовгиалуронидаза азоксимер эртмесин колдонуу менен, бул иш илимий жактан негизделип, клиникалык жактан эффективдүү экенин тастыктайт. Сунушталган комбинацияланган

оперативдик методика бовгиалуронидаза азоксимер эритмеси менен бирге фертилдүүлүктү, оптималдык эпидидимистин анатомиясын калыбына келтирет жана урук безинин коштондусунун өтүмдүүлүгүн камтыйт. Жакынкы жана узак мөөнөттүү келечекте бейтаптардын жашоо сапатынын жогорулашы менен аныкталган. Заманбап жана практикалык саламаттыкты сактоодо уруктук органдардын кистоздук ооруларынын натыйжалуу дарылоонун ыкмасы болуп саналат. фертилдүүлүктү, оптималдык эпидидимистин анатомиясын калыбына келтирет жана урук безинин коштондусунун өтүмдүүлүгүн камтыйт.

Автор тарабынан жүргүзүлгөн объективдүү ретроспективдик анализде пациенттерди көзөмөлдөө жана дарылоо тактикасындагы аныкталган кемчиликтер алынган жыйынтыктардын маанилүүлүгүн жана ушул иштин актуалдуулугун кошумча баса белгилейт.

Акыркы он жылдыкта илимий натыйжаларга баа берүүнүн мыйзамдуу ыкмаларынын бири - узак мөөнөттүү келечектеги жашоо сапатына баа берүү, аны автор өз ишинде активдүү колдонгон.

4. Илимий натыйжалар. Илимий иште төмөнкү жаңы илимий жактан негизделген натыйжалар сунушталат, алардын жыйындысы урологияны өнүктүрүү үчүн маанилүү ачылыштарды түзөт.

Автор ретроспективдүү анализдин жыйынтыктарына таянып, эпидидимистин кистоздук оорулары эркектерде репродуктивдүү дисфункциянын тобокелдик фактору экенин жана сперматозоиддердин урук түтүкчөлөрү аркылуу ташылышынын бузулганын аныктаган. Бул болсо эркектин тукумсуздугуна алып келүүчү мүмкүн болгон себептердин бири болуп, анын медициналык жана социалдык маанисин баса белгилейт.

Урук безинин коштондусунун кистоздук оорусу бар эркектерди алгоритм боюнча көзөмөлдөө, бейтаптардын диагностикалык жана дарылоонун оптималдуу ыкмаларынын тактикасын туура тандоого шарт түздү.

Автор тарабынан сунушталган дарылоо ыкмасынын жогорку клиникалык натыйжалуулугу, узак мөөнөттүү мезгилдерде жашоо сапатын баалоо боюнча ишенимдүү жыйынтыктар менен бекемделген.

Көрсөтүлгөн изилдөөнүн жыйынтыктары негизделген жана жогорку практикалык мааниге ээ.

5. Алынган жыйынтыктардын практикалык мааниси.

Сунушталган урук безинин коштондусунун кистоздук оорулары менен ооруган бейтаптарды көзөмөлдөө алгоритми жана комплекстүү терапияны колдонуу дарылоонун жогорку натыйжалуулугун камсыз кылып, рецидивдерсиз мезгилди узартат, кистасы бар пациенттердин жашоо сапатын жакшыртат, стационардык мөөнөттү кыскартат жана пациенттер үчүн экономикалык жактан пайдалуу болот. Диссертациянын материалдары Кыргыз Республикасынын Саламаттыкты сактоо министрлигинин Улуттук ооруканасынын урология бөлүмдөрүндө практикада колдонулуп, ойлоп табуу боюнча патент алынган. Диссертацияда алынган илимий жыйынтыктар, диссертант Кутболсун уулу Уланбек тарабынан, жыл сайын өткөрүлгөн эл аралык илимий- практикалык конференцияларда баяндалган.

Диссертациянын материалдары илимий басылмаларда жарыяланган жана РИНЦ системасы тарабынан индекстелген импакт-фактору 0.1ден төмөн болбогон 6 макала басылып чыккан, алар НАК КРдин рецензияланган илимий-периодикалык басылмаларынын тизмесине кирген.

6. Авторефераттын диссертациянын мазмунуна дал келиши.

Автореферат толугу менен диссертациянын мазмунуна, аны ишке ашыруу үчүн коюлган максаттарга жана изилдөөнүн милдеттерине толук дал келет.

Автореферат орус жана англис тилдеринде бирдей резюмеге ээ.

7. Эскертүүлөр. Диссертациянын мазмуну боюнча эскертүүлөр жок, бирок таанышуу учурунда бир катар каталар байкалган, алар жүргүзүлгөн изилдөөгө терс таасирин тийгизбей, жөн гана сунуштук мүнөзгө ээ.

1. Диссертацияда бир катар статистикалык жана орфографиялык каталар бар.

2. Илимий иштеги басмадан кеткен каталарды, жылдардагы так эместиктерди жана авторлордун инициалдарындагы каталарды оңдоо зарыл

3. Диссертацияга коюлган талаптарга ылайык сап аралыктагы интервалдарды, барактарда бош саптар болбошу үчүн оңдоо зарыл.

4. Диссертациянын көлөмүн кыскартуу үчүн, айрыкча биринчи бөлүмдү, узун түшүндүрмөлөрдүн ордуна, негизги ойлорду кыска жана так түрдө берүү.

5. Биринчи бөлүмдө авторлордун шилтемелерин кыскартуу.

6. Диссертацияда колдонулган адабияттардын тизмесин кыскартып, акыркы 10 жылдын ичинде жарыяланган булактарга гана шилтеме берүү.

7. **Сунуш:** эксперт диссертациялык кеңештин сунуштары боюнча кандидаттык диссертацияга:

8. Жетектөөчү мекеме катары. С. Д. Асфендияров атындагы Казак Улуттук медицина университети, урология кафедрасы (050012, Казахстан Республикасы, Алматы ш, Толе Би көч., 94).

Расмий оппоненттерди дайындоо туура деп эсептейм:

Цуканов Антон Юрьевич

медицина илимдеринин доктору, профессор, Россия Федерациясынын Саламаттык сактоо министрлигинин Омск мамлекеттик медициналык университетинин хирургиялык оорулар жана урология кошумча дипломдон кийинки билим берүү бөлүмүнүн башчысы.

Абдыкалыков Мурадил Барыктабасович

медицина илимдеринин кандидаты, С. Б. Данияров атындагы кыргыз мамлекеттик медициналык кайра даярдоо жана квалификацияны жогорулатуу институту нефрология жана гемодиализ курсу менен урология кафедрасынын доценти

9. Сунуштар.

Кутболсун уулу Уланбектин «Урук безинин коштондусундагы кистоздук өзгөрүүлөрдү дарылоодогу тактикалык ыкмалар жана фертилдүүлүктүн бузулушун баалоо» деген диссертациясы – бул аяктаган изилдөө, анын ичинде илимий жаңылык жана алынган жыйынтыктардын негиздемеси бар. Изилдөөнүн илимий жыйынтыктары такталып, клиникалык урологияда колдонууга сунушталууда.

10. Жыйынтык.

Илимий иш 116 бейтаптын медициналык картасынын негизинде жүргүзүлгөн, диагнозу «Урук безинин коштондусунун кистасы» деп коюлган. Автор изилдөөгө заманбап диагностика ыкмаларын колдонгон, жалпы клиникалык ыкмаларды (анамнез чогултуу, арыздарды жана жалобаларды анализдөө, объективдүү жана локалдык абал, ОАК, ОАМ, биохимиялык анализдер) жана атайын ыкмаларды (кандын цитокиндерин аныктоо, интерлейкин 6, шишиктин некрозунун фактору, гормоналдык спектр, жашоонун сапатын баалоо анкети (SF-36), визуалдык аналогдук шкала боюнча ооруну баалоо шкаласы боюнча симптомдун интенсивдүүлүгүн баалоо) колдонгон. Изилдөө үч этапта жүргүзүлгөн: 1-этап — пациенттерди тандоо, 2-этап — комплекстүү дарылоонун мезгили, 3-этап — 1 жылга чейин байкоо жүргүзүү мезгили, башкача айтканда, узак мөөнөттүү байкоо.

Жаш курак боюнча ретроспективдик анализ жүргүзгөндө төмөнкүдөй маалыматтар алынган: 18-25 жашта (18,1%), 26-35 жашта (31,9%), 36-45 жашта (24,8%), 46-55 жашта (21,6%), бул пациенттердин бардыгы репродуктивдүү курактагы адамдарды түзөт.

Ретроспективдик анализдин жыйынтыктары урук безинин коштондусунун кистоздук оорулары менен жабыркаган бейтаптарды көзөмөлдөө боюнча бирдиктүү сунуштар жана протоколдордун жоктугун көрсөткөн. Пациенттерди дарылоодо эркектердин гормоналдык фону эске алынган эмес, сезгенүүгө каршы терапия жүргүзүлгөн эмес, антибиотиктер көрсөтмөлөрсүз колдонулган, бул өз кезегинде аз натыйжалуу жана кыска мөөнөттүн ичинде эле оң натыйжаларга алып келген. Бул фактылар авторду пациенттерди башкаруу боюнча алгоритмди иштеп чыгууга түрткү берген.

Жаңы сунушталган хирургиялык дарылоо ыкмасы, фертилдүүлүктү сактоо жана калыбына келтирүүгө багытталып, клиникалык жана экономикалык эффективдүүлүгү менен аныкталат. Ал операция учурунда урук ташуучу жолдордун аз жаракаттануусун камсыздайт жана куулук

органдарында берчтүү-склеротикалык процесстердин өнүгүшүнүн мүмкүнчүлүгүн азайтат. Мындан тышкары, ыкма оору синдромунун тез жоюлушуна шарт түзөт, бейтаптардын жашоо сапатын жакшыртат.

Бул жыйынтык операциялык дарылоодон кийин ар кандай мезгилдерде спермограмма жана гормоналдык деңгээл боюнча сапаттык жана сандык көрсөткүчтөр менен тастыкталат, салыштырмалуу традициялык ыкмаларга караганда көрсөткүчтөр 2 эсе жогору болуп, экскретордук түрдөгү тукумсуздуктун өнүгүү коркунучу 90.2% га төмөндөйт. Алынган натыйжалар жана сунуштар практикалык саламаттык сактоо, айрыкча андрология тармагында колдонуу, репродуктивдик жаштагы бейтаптардын жашоо сапатын жогору көтөрүүгө мүмкүндүк берет.

Тастыкталган илимий эмгекти жана коштомо документтерди карап чыгып, И.К. Ахунбаев атындагы Кыргыз мамлекеттик медициналык академиясынын жана Б.Н. Ельцин атындагы Кыргыз – Россия Славян университетинин Д. 14.23.678 диссертациялык кеңешине Кутболсун уулу Уланбектин «Урук безинин коштондусундагы кистоздук өзгөрүүлөрдү дарылоодогу тактикалык ыкмалар жана фертилдүүлүктүн бузулушун баалоо» деген темадагы диссертациясын медицина илимдеринин кандидаты илимий даражасын алуу үчүн расмий коргоого кабыл алууну сунуштайм.

Комиссиянын мүчөсү:

**м.и.д., Улуттук фтизиатрия борбору
башкы илимий кызматкер
Хирургиялык дисциплиналар
бөлүмүнүн башчысы**

К.М. Муканбаев

Эксперттик комиссиянын мүчөсүнүн колун ырастайм:

**Диссертациялык кеңештин Д. 14.23.678
окумуштуу катчысы, м.и.д.**

09.01.2021

Өскөн уулу Айбек

Подпись Өскөн уулу Айбек заверяю
Зав. общим отделом
И.К. АХУНБАЕВ АТЫНДАГЫ КЫРГЫЗ МАМЛЕКЕТТИК МЕДИЦИНАЛЫК АКАДЕМИЯСЫ
КЫРГЫЗСКАЯ ГОСУДАРСТВЕННАЯ МЕДИЦИНСКАЯ АКАДЕМИЯ ИМ. И.К. АХУНБАЕВА